

Remissvar 82.17
Saco
Box 2206
103 15 Stockholm

Stockholm 27 oktober 2017

Remissvar: Så stärker vi den personliga integriteten (SOU 2017:52)

Justitiedepartementet har genom remiss via Saco gett Akademikerförbundet SSR möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande.

Betänkandets förslag i korthet

Huvuduppgiften för Integritetskommittén har varit att från ett individperspektiv kartlägga och analysera faktiska och potentiella risker för intrång i den personliga integriteten i samband med användningen av informationsteknik. Denna granskning presenterade utredningen i delbetänkandet ”Hur står det till med den personliga integriteten” (SOU 2016:14).

Kommittén konstaterar i detta betänkande att vi lever våra liv såväl på nätet, som i den fysiska världen. När vi agerar på nätet lämnar vi spår efter oss. Spår, som går att använda för att underlätta vår vardag, men också för att tjäna pengar på oss och för olika former av kartläggning och övervakning. Det blir allt svårare att ha kontroll på hur våra uppgifter samlas in och vidareanvänds. Kommitténs generella slutsats är att vi som enskilda individer på ett flertal områden drabbas av stegvisa försämringar av den personliga integriteten. Målsättningen för arbetet har varit att skyddet av den personliga integriteten ska stärkas så att denna grundläggande rättighet är i balans med andra grundläggande rättigheter och legitima samhällsintressen.

Kommittén framhåller att Dataskyddsförordningen ska börja tillämpas i maj 2018. För att bryta den utveckling som innebär stegvisa försämringar av den personliga integriteten behövs en kraftsamling inom en rad områden. Tidpunkten för en sådan kraftsamling är just nu mycket lämplig eftersom samtliga samhällsområden för närvarande lägger ned betydande insatser för att förverkliga förordningens intentioner.

Kommittén ger ett antal förslag som kan stärka skyddet för den personliga integriteten. Förslagen är utformade utifrån olika verksamhetsområden som behandlar personuppgifter om oss som enskilda inom bl.a. skolan, arbetslivet, hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Några av de förslag som lämnas är att:

- Olika myndigheter ska initiera och stödja utarbetandet av uppförandekoder inom olika verksamhetsområden. Sammanslutningar, som företräder kategorier av personuppgiftsansvariga eller personuppgiftsbiträden, kan inom en viss bransch eller sektor lämna förslag till specificeringar om hur man i praktiken ska tillämpa dataskyddsförordningen inom sitt område – s.k. uppförandekoder. Uppförandekod kan beskrivas som en sorts branschvis självreglering i syfte att konkretisera regelverket. Sådana koder kan bli ett effektivt hjälpmedel för att höja skyddet av den personliga integriteten inom flera områden.
- Arbetsmiljöverket ska få i uppdrag att initiera och stödja utarbetandet av uppförandekoder för arbetslivet.

Akademikerförbundet SSR
Box 128 00, 112 96 Stockholm
08-617 44 00
kansli@akademssr.se
www.akademssr.se

SSR Direkt
Frågor om anställning och arbetsliv
08-617 44 71
ssrdirekt@akademssr.se

Medlemsservice
Frågor om medlemskap och avgifter
08-617 44 70
medlem@akademssr.se

- E-myndigheten eller annan myndighet ska få i uppdrag att initiera och stödja utarbetandet av uppförandekoder för verksamhet inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. En myndighet ska utgöra sekretariat för förvaltningen av de gemensamma uppförandekoderna.
- Möjligheterna till en ny lagstiftning som reglerar hantering av personuppgifter inom socialtjänsten ska utredas.

Akademikerförbundet SSR:s synpunkter och kommentarer

Akademikerförbundet SSR väljer att endast lämna synpunkter på kapitel 6 Arbetslivet och kapitel 7 Hälso- och sjukvård och välfärdsteknik inom socialtjänsten.

Generella synpunkter

Akademikerförbundet SSR delar kommitténs slutsats det finns behov av att stärka skyddet av den personliga integriteten inom en rad områden.

Förbundet anser att det behövs och har tidigare efterfrågat en lagreglering av skyddet av den personliga integriteten i arbetslivet. En sådan lag bör omfatta samtliga frågor inom arbetslivet såsom utförande av undersökningar, tester, kameraövervakning, positionering och annan kontroll av anställda. Förbundets medlemmar vittnar om en ökad förekomst av olika övervaknings- och kontrollåtgärder på arbetsplatserna och i arbetet. Som kommittén konstaterar drabbas enskilda på ett flertal områden av stegvisa försämringar av den personliga integriteten. Arbetslivet är ett sådant område enligt förbundets uppfattning. Det finns stora brister i skyddet av den personliga integriteten både för arbetstagare och arbetsgivare. Arbetsgivare har rätt att inom ramen för anställningsavtalet bestämma vilka åtgärder som ingår i arbetsuppgiften, hur arbetet ska utföras och var det ska ske. Arbetstagare måste i princip följa arbetsgivarens arbetsledningsorder, om inte ordern strider mot lag, god sed på arbetsmarknaden eller annars anses otillbörlig. Det medför att arbetstagare i viss utsträckning kan behöva godta en övervaknings- eller kontrollåtgärd. Det måste dock göras en intresseavvägning mellan arbetsgivarens intresse och arbetstagarens intresse av skydd för den personliga integriteten. Åtgärden måste också vara proportionerlig i förhållande till syftet. Utifrån detta är det svårt för den enskilde arbetstagaren att bedöma och förutse vilka övervaknings- eller kontrollåtgärder som måste godtas. Det krävs därför en tydlig och överskådlig lagreglering för vad arbetsgivaren får göra, så att skyddet av den personliga integriteten lättare kan bevakas och upprätthållas.

Även internationella konventioner ställer krav på att Sverige inrättar en lag om integritet i arbetslivet. Utredningen - Integritetsskydd i arbetslivet (SOU 2009:44) - konstaterade att Sverige behöver en lag om integritetsskydd i arbetslivet för att uppfylla sina internationella åtaganden.

Arbetslivet

Kommittén föreslår att regeringen bör ge Arbetsmiljöverket i uppdrag att initiera och stödja utarbetandet av uppförandekoder för arbetslivet.

I avsaknad av och i avvaktan på en lagreglering av skyddet av den personliga integriteten i arbetslivet anser förbundet att uppförandekoder kan vara en acceptabel åtgärd. Det är dock inte en långsiktig och hållbar lösning. Införandet av uppförandekoder får inte medföra att en lagstiftning uteblir. Uppförandekoder utgör inte ett tillräckligt skydd och kan inte ersätta en lag. Ett effektivt skydd av den personliga integriteten förutsätter att det finns sanktionsmöjligheter, vilket inte blir fallet med uppförandekoder.

När uppförandekoder utformas branschvis finns risk att innehållet och kvalitén kommer att variera. Det är därför viktigt att framhålla Datainspektionens roll som tillsynsmyndighet vid prövning av koderna.

Precis som kommittén betonar anser förbundet att det är synnerligen angeläget att arbetstagarorganisationer i ett tidigt skede involveras i arbetet med framtagande av uppförandekoder. Arbetsmiljöverket bör få i uppdrag att skapa rutiner så att berörda arbetstagarorganisationer bjuds in och är med i det löpande arbetet.

Kommittén räknar upp ett antal frågor som *kan* tas upp i en uppförandekod för arbetslivet. Dessa frågor är viktiga och det bör övervägas om dessa, eller i vart fall vissa av dem, alltid *ska* vara med i en uppförandekod.

Uppförandekoder är inte gängse på svensk arbetsmarknad. Det är också oklart vilken rättslig status denna typ av koder har. Dataskyddsförordningen anger att medlemsstaterna i lag eller kollektivavtal får fastställa mer specifika regler för att säkerställa skyddet vid behandling av personuppgifter i anställningsförhållanden. Mot denna bakgrund hade det varit önskvärt att kommittén utrett om kollektivavtal kan vara ett alternativ för att reglera de frågor som kan omfattas av en uppförandekod. Denna fråga bör utredas närmare.

Hälsa- och sjukvård och välfärdsteknik inom socialtjänsten

Kommittén föreslår att regeringen bör ge en myndighet i uppdrag att initiera och stödja utarbetandet av uppförandekoder för verksamhet inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. Regeringen bör ge en myndighet i uppdrag att utgöra sekretariat för förvaltningen av de gemensamma uppförandekoderna.

Akademikerförbundet SSR ställer sig positivt till kommitténs förslag.

Kommittén föreslår att regeringen bör, med utgångspunkt i befintliga förslag, låta utreda möjligheterna till ny lagstiftning som reglerar hantering av personuppgifter inom socialtjänsten, som kompletterar och specificerar kraven i dataskyddsförordningen.

Akademikerförbundet SSR välkomnar att en ny lagstiftning som reglerar hantering av personuppgifter utreds. Det är mycket angeläget att en ny lag kommer på plats. Idag är de bestämmelser som reglerar vilka personuppgifter som får behandlas i socialtjänsten och hur det ska göras utspridda på flera olika författningar. Som tidigare utredning konstaterat – Information på rätt plats i rätt tid (SOU 2014:23) - finns ett antal brister i den befintliga lagstiftningen. Förbundets medlemmar vittnar också om brister och oklarheter vid tillämpningen av befintlig lagstiftning. Samtidigt finns det ett stort behov och efterfrågan av digitala tjänster inom socialtjänsten. Därför anser förbundet i likhet med kommittén att personuppgiftsbehandling inom socialtjänsten ska regleras i en egen lag. Lagen bör som kommittén föreslår innehålla regler om en säker och ändamålsenlig hantering av personuppgifter, om att dokumenterade personuppgifter hanteras och förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem och om att informationssystem som används är anpassade för verksamheten och inte minst är utformade så att de enskildas integritetsskydd tillgodoses.

Inom socialtjänsten erbjuds enskilda i allt större utsträckning hjälp med stöd av ny teknik – välfärdsteknik. Det är ett aktuellt och växande område och behovet av stöd i kommunerna är stort i denna utveckling av digitala tjänster. Datainspektionen har som tillsynsmyndighet en viktig roll och måste ha resurser för att möta detta ökade behov av stöd.

Heike Erkers
Förbundsordförande

Ullika Dalén
Chefsjurist